

Samen vooruit

Moving forward together

Same veuroet

Eindverslag
informatiefase
stadsbestuur
2022 - 2026

Gemeente Maastricht

Samen vooruit

Eindverslag informatiefase
stadsbestuur 2022 - 2026

Mariëlle Heijltjes en Wil Rutten
Maastricht, 19 april 2022

Voorwoord

Op de gemeenteraadsverkiezingen van 14, 15 en 16 maart jongstleden volgt de opgave om een nieuw stadsbestuur te vormen voor de periode 2022-2026. Op verzoek van SPM-voorman Frans Bastiaens hebben wij daartoe in de afgelopen weken verkennende gesprekken gevoerd met alle zestien raadsfracties en de burgemeester. Ook hebben wij inzichten en adviezen opgehaald bij ruim 30 partnerorganisaties in onze stad, tijdens een werkelijk inspirerende bijeenkomst op dinsdag 12 april. Dit document is ons eindverslag.

Uit de gevoerde gesprekken, maar ook de met 45% historisch lage opkomst en de met zestien raadsfracties sterke politieke versnippering constateren wij een brede behoefte om dingen anders te gaan doen. Dit is nodig, omdat anders de verankering van de politiek in onze stad verder afneemt en het stadsbestuur het potentieel van Maastricht onvoldoende weet te ontwikkelen en verzilveren. De partners dringen daar ook op aan, niet als een eenmalige exercitie maar vanuit een structurele benadering. Dat werd breed uitgesproken tijdens de bijeenkomst op 12 april, waar we een grote bereidheid tot intensievere samenwerking mochten ervaren. Er is grote behoefte van partners om structureler met het bestuur in contact te komen en inzichten te delen over voor de stad belangrijke onderwerpen. Voor de nieuwe raad én het nieuwe college ligt hier ons inziens de belangrijkste opgave voor de komende periode. Wij adviseren deze voortvarend en daadkrachtig op te pakken. Het is daarbij absoluut noodzakelijk om bestaande patronen te doorbreken.

Startbijeenkomst informatiefase in de Fenikshof, donderdag 24 maart

Vanuit deze opgave adviseren wij verder om in de volgende fase niet vanuit traditioneel coalitie-oppositie-denken een coalitieprogramma voor de periode 2022-2026 op te stellen, ook geen raadsprogramma, maar te gaan bouwen aan een stadsprogramma met breed draagvlak binnen raad én stad. Het proces om tot zo'n stadsprogramma te komen zien wij als een eerste lakmoesproef van het daadwerkelijk anders gaan werken aan de inhoudelijke opgaven van de stad. Een stevige gebiedsgerichte werkwijze vanuit stadsbestuur én gemeentelijke organisatie achten we daarbij noodzakelijk om de verbinding naar wijken en buurten te herstellen.

Op basis van de uitgevoerde verkenning adviseren we dat zes partijen (SPM, D66, CDA, PvdA, VVD en Volt) de basis voor een nieuw college gaan vormen, maar dan nadrukkelijk met voortzetting van de dialoog met de overige raadsfracties en met partners in de stad. Mogelijk kan dit proces nog leiden tot verbreding, al dan niet resulterend in een zevende wethouder. Naast breder draagvlak leidt dit ook tot meer bestuurlijke capaciteit binnen de stad en regio, maar ook op nationale en Europese schaal om vanuit samenwerking de schouders onder de opgaven van Maastricht te zetten.

Het voorliggend eindverslag bestaat uit drie delen, die ieder een oproep verwoorden:

1. Ga het anders doen
2. Doe dat langs drie lijnen
3. Maak het nieuwe college tot een stuwende, verbindende kracht

Tijdens de informatiefase hebben wij vanuit de Maastrichtse samenleving input ontvangen voor het op te stellen stadsprogramma. De betreffende documenten worden samen met deze eindrapportage aan de gemeenteraad aangeboden, als input voor de formatiefase.

Wij danken iedereen voor het in ons gestelde vertrouwen en wensen jullie veel succes bij het vervolg. In de formatiefase en vooral ook daarna.

De informateurs,

Mariëlle Heijltjes en Wil Rutten

1. Ga het anders doen!

Onze stad staat voor grote opgaven. Als lokale overheid moeten we dit doen tegen de achtergrond van afnemende betrokkenheid van onze inwoners en de brede overtuiging dat het systeem anders moet. Beide punten zijn nadrukkelijk niet exclusief voor Maastricht, en spelen breder. Maar laat dat geen argument zijn om de ogen hiervoor te sluiten. Ook in onze stad zien we afnemende betrokkenheid, ook in onze stad hebben inwoners het gevoel dat publieke dienstverlening (of dat nu van de gemeente of andere partijen is) al jarenlang afneemt onder het mom van bezuinigingen, efficiency en schaalvergroting. En ook in onze stad ervaren inwoners de overheid steeds minder als partner en steeds meer als handhaver en controleur. Ze zien de overheid (die ze als één totaal zien, dus ook de gemeente) teveel als een systeem van regels, wetten, bureaucratie, financiële tekorten, controle en verkokering binnen portefeuilles of afdelingen, waarbij het onvoldoende zichtbaar lijkt te gaan over de wijk, de straat, de buurt, de mensen en de oplossingen die nodig zijn. En dan die oplossingen vervolgens en bovenal samen met mensen en organisaties ontwikkelen. De vertrekpositie van de overheid, ook die van de gemeente

Maastricht, in dialoog is te vaak waarom iets niet kan. Te weinig ervaart men de gemeente als oplossingsgericht. Er is een sterke behoefte aan meer partnerschap en vertrouwen. Dit is een belangrijke rode draad uit de gesprekken die wij gevoerd hebben met de vertegenwoordigers van de zestien raadsfracties op 25, 29 en 31 maart, maar ook met partners uit onze stad op 12 april. Met daarbij een duidelijke boodschap: ga het anders doen!

Lage opkomst

Landelijke was de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen met 50% laag. Maastricht deed het met een historisch lage 45% nog iets slechter. De opkomst in de wijken in het noordwesten en het oosten van de stad geven met opkomstpercentages van beneden de 40% en soms beneden de 30% op niet mis te verstane wijze aan dat het platform waarop de politiek hier kan bouwen erodeert. De verankering van de politiek in de stad vervloeit. De noodzaak van de opgave werd vrijwel unaniem in de gevoerde gesprekken door ons gevoeld: Hoe herstellen we de band met diegenen waarvoor we dit uiteindelijk allemaal doen: de inwoners van Maastricht?

Informateurs geven tussenstand in Businessclub MVV, donderdag 7 april

Palet aan meningen en perspectieven

Er is geen grote, eenduidige meerderheid maar een palet aan meningen en meervoudige perspectieven. Het traditionele denken in termen van coalitie en oppositie is niet meer vanzelfsprekend. De versnippering roept de zorg op dat – wanneer op de oude voet van wordt doorgegaan – dit leidt tot profilering van individuele partijen en enkelvoudige belangen. Maar samen boek je daarmee uiteindelijk geen vooruitgang.

Momentum om het te anders te doen

Een meerderheid van partijen omarmt de gedachte om het anders te doen. Bijvoorbeeld met een breed gedragen programma in de raad en met de stad. Een stadsprogramma dat uitnodigt om samen te werken en verbindt op inhoud. Dat momentum geeft om te bouwen aan wat goed is voor Maastricht. Een programma met brede, soms wisselende steun in de raad. Het geeft ruimte om na te denken om actief op een nieuwe manier samen te werken. Kortom: er is een gedeeld gevoel van noodzaak en momentum om dingen anders te gaan doen. Pak dit momentum, ga het anders doen.

Raadsleden nemen kennis van de input van partners uit de stad, dinsdag 12 april

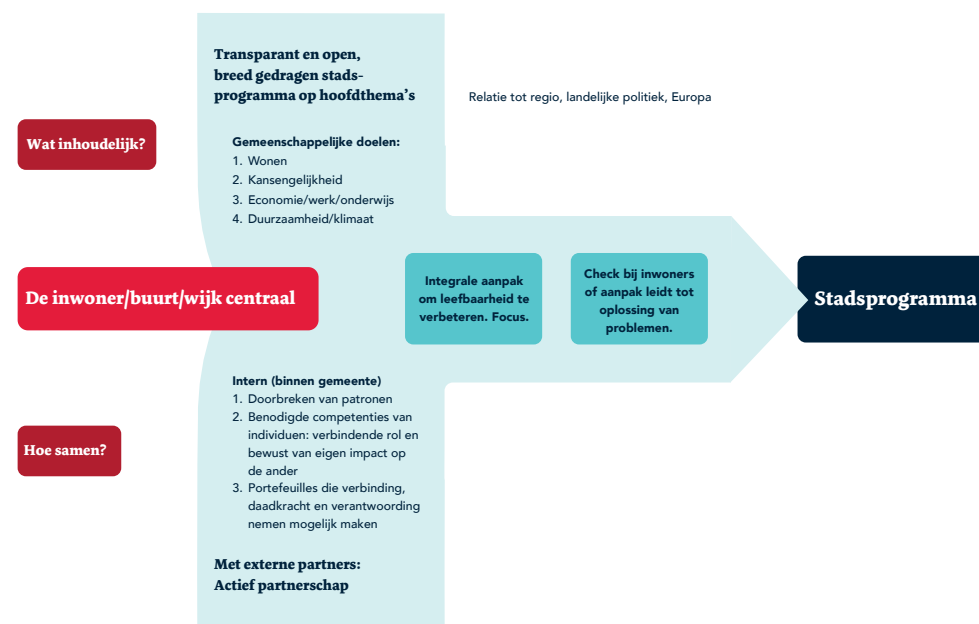

2. Doe dat langs drie lijnen: oriëntatie, inhoud en werkwijze

De brede oproep om het anders te gaan doen vraagt ons inziens om een aanpak langs drie lijnen: oriëntatie, inhoud en werkwijze. Door zowel de zestien raadsfracties als de partners uit de stad waarmee we op 12 april hebben gesproken is hiervoor input geleverd.

Oriëntatie: de inwoner, buurt en wijk centraal

De inwoner, buurt of wijk staat centraal. De gemeente dient zich naar hun werkelijkheid te organiseren en niet omgekeerd, daar is vrijwel iedereen het mee eens. Concreet gaat het om te doen wat inwoners nodig hebben. Er zijn ideeën om buurthuizen en buurtnetwerken een sterkere rol te geven.

De drie lijnen schematisch weergegeven

Of om bestuurlijk en democratisch te vernieuwen en burgers direct te laten mee doen bijvoorbeeld met een burgerraad en om besluitvorming te bekijken door de ogen van inwoners en buurten. Partijen zien de waarde van de krachtige implementatie van besluiten, voortvarende uitvoering en transparante en duidelijke communicatie. Daar begint voor velen het herstel van de band met de stad en de inwoners. Externe partners sluiten hier graag bij aan, door vanuit gezamenlijke teams op te treden. Met oprechte samenwerking vanaf de start in plaats van plichtmatige afstemming aan het eind.

Daar sluit een integrale aanpak op aan om de leefbaarheid in buurten en wijken te verbeteren. Een aanpak gericht op de problemen van de inwoners. Een aanpak met oplossingen waaraan iedereen bijdraagt: inwoners, bedrijven, partners én gemeente. Concreet is in de gesprekken de behoefte aan focus benoemd. Wij sluiten ons hierbij aan. Kies daarom om te beginnen twee tot drie gebieden in onze stad om deze nieuwe aanpak te ontwikkelen, ga daarbinnen integraal aan de slag, zowel intern als met partners. Durf daarbij zowel beleidsmatig als organisatorisch en financieel te ontschotten, vanuit het perspectief van de inwoner. En koppel hieraan innovaties, waaronder datagedreven werken. Maak hiervan tenslotte een gezamenlijk proces van leren en evalueren. En dan opschalen als het werkt.

Partnerorganisaties formuleren adviezen in Mosa Design Studio, dinsdag 12 april

Inhoud: wonen, gelijke kansen, leren en werken, duurzaamheid

Een integrale aanpak in de wijk en de problemen van inwoners kennen hoofdthema's die in heel Maastricht een rol spelen. Deze thema's vormen de kern van een breed gedragen stadsprogramma. Op basis van de gesprekken onderscheiden we vier hoofdthema's die door bijna iedereen zijn genoemd en die goed passen binnen de recent vastgestelde stadsvisie:

- 1. Wonen:** specifiek het streven naar betaalbare woningen voor alle doelgroepen (of dat nu studenten, jonge starters, minima of ouderen zijn). Ook dit vraagt om een integrale aanpak (onderlinge afstemming van plannen), maar ook om een eerlijk verhaal over wat de gemeente hier wel en niet in kan doen en hoe met partners zal moeten worden samengewerkt.

- 2. Gelijke kansen:** bestrijding van armoede en achterstanden, aanpak van tweedeling, kansen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt als ook aandacht voor gezondheid. Verschillende woorden voor een concreet en integraal beleid om te werken aan betere kansen voor de inwoners die het moeilijk hebben en te zorgen jongeren goed van start kunnen gaan. Zaken als wonen, zorg en onderwijs moeten met elkaar verbonden worden met een focus op effectiviteit. Het sociaal domein krijgt een belangrijke rol hierin toebedeeld.

Raadsleden en partners in gesprek over bouwstenen voor het stadsprogramma, dinsdag 12 april

- 3. Economie/werk/onderwijs:** iedereen ziet dit als basis voor een florerend Maastricht. Kern is het creëren van een aantrekkelijk en breed werk- en leefklimaat. Een stad die ruimte biedt aan bedrijven en werk aan inwoners, voor makers en kenniswerkers, voor doeners en denkers. Een klimaat dat jonge mensen bindt aan de stad. Onderwijs, maar meer nog duidelijkheid over de huisvesting en doorstroommogelijkheden in het middelbaar onderwijs, zijn daarbij essentieel. Verschillende partijen zien een rijk cultureel leven als belangrijke randvoorwaarde voor een sterke ontwikkeling van de stad. Het vraagt een financiële positie van de stad die uitvoering van deze ambities mogelijk maakt.

4. Duurzaamheid/klimaat: partijen noemen een breed spectrum van verschillende speerpunten die onder dit thema vallen. Zo passeerde hier een breed palet de revue: van dierenwelzijn en biodiversiteit tot vergroenen en natuur in de stad en de oproep “1 boom per inwoner”. Ook zaken als CO₂ reductie, luchtkwaliteit, milieuzones, verkeer en vervoer, fietsen en parkeren. Essentieel is de energietransitie naar energie neutraal. Wel vraagt dat oplossingen die haalbaar en betaalbaar zijn voor de meest kwetsbare huishoudens.

Werkwijze: samen vooruit!

De overtuiging is breed gedragen dat een andere cultuur van samenwerking nodig is, zowel intern als met de stad, om vooruitgang te boeken in het huidige versnipperde landschap met de grote opgaves van Maastricht.

Intern beginnen

Laten we met de interne relaties/sfeer beginnen. Daar was wel de meest duidelijke rode draad in alle gesprekken te herkennen. Een collectieve wens om een werkrelatie te creëren van college en raad waarin actief het debat op inhoud wordt gevoerd om inhoudelijk het beste voor de stad te realiseren. Een werkrelatie waarin men elkaar als mens ziet, hoort, serieus neemt en respecteert. Waar nieuwsgierigheid en interesse als basishouding gelden en alles wat nieuw is niet meteen wordt afgewezen. Een sfeer waarin tegenstellingen niet worden uitvergroot, maar waar actief naar verbinding wordt gezocht. Een

plek voor humor en plezier hebben met elkaar. Iedereen is zich ervan bewust dat dit een extreem belangrijke maar moeilijke opgave is. Het vraagt bewustzijn en daadkracht op het doorbreken van bestaande patronen. Dit doet een groot beroep op verbindende competenties. Effectieve samenwerking ontstaat meestal niet vanzelf, maar vraagt van alle betrokkenen een gecommitteerde investering.

Samen met inwoners en partners

Om een integrale aanpak naar inwoners/buurt/wijken succesvol te kunnen implementeren vraagt dat alle betrokkenen actief meedoen, bijvoorbeeld via buurtnetwerken. De signalen in de brief van BuurtBalans spreken voor zich. Van partners vraagt dat dus actief partnerschap waarin ze ook zelf verantwoordelijkheid nemen voor het gevoerde beleid. Dat vraagt om levendige en leefbare buurten. Waarin mensen elkaar ontmoeten in verenigingen en op straat met plekken in de openbare ruimte. Zorg is er om de kwaliteit en bereikbaarheid van basisvoorzieningen. De dienstverlening van de gemeente zou daarvoor dicht bij de inwoners en laagdrempelig in de buurten en wijken een plek moeten krijgen.

Maastricht: stad in de regio

Hoewel de inwoner/buurt/wijk centraal staat zijn er ook nog een aantal andere relaties genoemd die ook niet uit het oog mogen worden verloren omdat ze impact hebben op het vormgeven van de inhoudelijke agenda. Maastricht moet

zich meer verbinden met de regio en de krachten bundelen met gemeenten als Sittard-Geleen en Heerlen. De rol van Maastricht als provinciehoofdstad ligt in het aanjagen van deze samenwerking en de relatie met de landelijke politiek als ook met de Euregio. Wat kunnen we leren van het nabije buitenland?

Bovenstaande werkwijze, met als motto ‘Samen Vooruit’, vraagt van alle betrokkenen een flinke investering. Wij adviseren hier periodiek (bijvoorbeeld halfjaarlijks) op te reflecteren, met externe begeleiding.

Mariëlle Heijltjes en Wil Rutten poseren samen met Frans Bastiaens bij een aantal door partnerorganisaties voor het nieuwe stadsprogramma aangeboden bouwstenen, dinsdag 12 april

Intensieve gesprekken over de koers voor de komende jaren, dinsdag 12 april

3. Maak het nieuwe college tot stuwende, verbindende kracht

De voorgaande oproep tot samen anders vraagt om een nieuw college dat zich manifesteert als stuwende, verbindende kracht in onze stad en regio. In de gesprekken met de zestien fracties op 25, 29 en 31 maart is naast oriëntatie, inhoud en werkwijze ook over mogelijke collegesamenstellingen gesproken. Op donderdag 7 april hebben wij onze eerste bevindingen hierover aan alle partijen gepresenteerd. Daarbij hebben wij aangegeven dat wij voor de samenstelling van het nieuwe college vier dimensies van belang vinden: recht doen aan de verkiezingsuitslag, kijken naar de inhoudelijke opgaven en de daarvoor benodigde expertise en affiniteit, zorgen voor diversiteit binnen het college en het vinden van een gezonde balans tussen continuïteit en verandering. Het doorbreken van bestaande patronen vraagt ook een kritische blik op de inhoud van portefeuilles: maken deze verbinding, daadkracht en verantwoordelijkheid nemen mogelijk of juist niet?

Verschillende varianten

In de gesprekken zijn veel mogelijkheden benoemd voor de samenstelling van het college met dragende partijen voor de nieuwe bestuursperiode. Varianten met

4, 5, 6, of 7 wethouders en/of partijen zijn genoemd. Dat varieert van de suggestie om bewust te kiezen voor een minderheidscollege (dat dwingt om samen te werken en verbindingen en draagvlak te zoeken op inhoud en politieke steun in de gemeenteraad) tot een zo breed mogelijk college (eveneens met draagvlak als belangrijkste argument). Ook breed was de roep om vernieuwing in het college om recht te doen aan de verkiezingsuitslag. Veel genoemd werd ook de mogelijkheid van een wethouder die los van verbintenis met een politieke partij op basis van expertise en affiniteit deel uitmaakt van het college. Verwezen werd naar de positie en de positieve ervaringen met wethouder Bastiaans in de afgelopen periode.

Dat een samenstel van partijen de stuwende kracht, een zogenoemd 'motorblok', vormen in de komende jaren, betekent niet dat zij het alleen gaan doen. In de gesprekken is ook gebleken dat er volop steun is om met andere partijen in de raad samen te werken en ook inhoudelijk ruimte te bieden om daadwerkelijk mee te doen in een breed stadsprogramma. Ook tijdens de bijeenkomst met partners uit onze stad op 12 april bleek hieraan grote

partners in gesprek over de bouwstenen voor 2022 - 2026, dinsdag 12 april

behoefte. Veel partijen hebben aangeven hier voor open te staan. Ons advies is om in de formatiefase concrete afspraken te maken over hoe dit te operationaliseren en levend te houden.

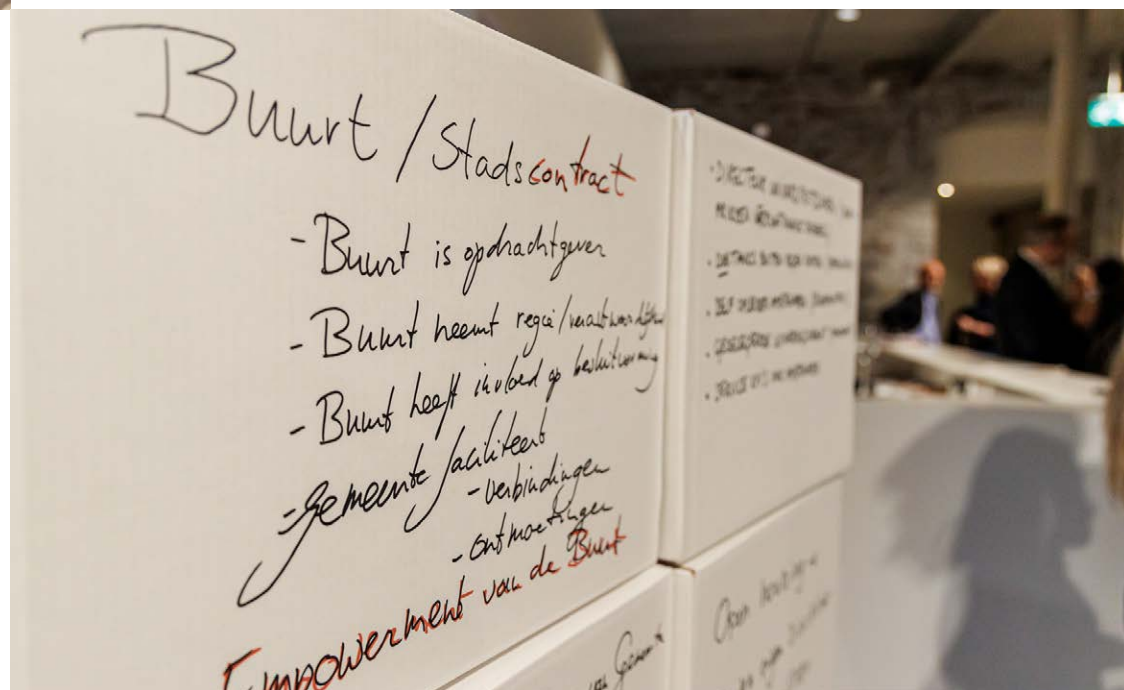
Tussenrapportage

Op 7 april hebben wij tussentijds verslag gedaan. Ons advies was een college met zeven wethouders, met daarbij twee varianten: (1) de zeven grootste partijen (SPM, GroenLinks, D66, CDA, PvdA, PVM en VVD) en (2) de huidige coalitie aangevuld met de PvdA en mevrouw

Bastiaans. Na overleg van haar met Frans Bastiaens heeft zij er voor gekozen niet deel te nemen, waardoor de genoemde zeven grootste partijen zijn uitgenodigd voor een gesprek op woensdagmiddag 13 april. Voorafgaand hieraan maakte Volt op maandag 11 april bekend dat mevrouw Bastiaans namens die partij kandidaat-wethouder is. Die informatie hebben wij direct met alle partijen gedeeld.

Nadere verkenning

De nadere verkenning op woensdagmiddag 13 april met de zeven grootste partijen had als uitkomst de intentie tot vorming van een nieuw college door SPM, D66, CDA, PvdA, VVD en Volt. Wij adviseren deze uitkomst te zien als het startpunt van de formatiefase, waarin gewerkt wordt aan een breed gedragen stadsakkoord en een daarop afgestemde portefeuillevdeling. Gelet op de voorgaande hoofdstukken luidt ons advies om daarin de dialoog met overige fracties alsmede partners in de stad open te houden, ook om ruimte te bieden tot verbreding.

Deelnemers

aan bijeenkomst 12 april 2022

- Baer Adriaens, Mosa
- Sami Azizi, St. Servatius
- Nick Bos, Maastricht University
- Govert Derix, filosoof
- Brigitte van Eck, Theater aan het Vrijthof
- Michel van Gelder, Burgerraad
- Jean Paul Giesen, Mosalira
- Raphael Harnett, Maastricht Climat
- Monique Heffels, Radar
- Zorba Huisman, Toneelgroep Maastricht
- Marcel Joris, MTB
- Bastiaan Klomp, Tempeleers
- Esmee Knooren, Code 043
- Mathieu Korpershoek, Milieudefensie
- Rianne Letschert, Maastricht University
- Leontien Mees, Maastricht Marketing
- Helen Mertens, MUMC+
- Hellen Mingels, Hai-5
- Laura Nieboer, Pieke Broodbier
- Jeanette Oosteijen, Vista College
- Sheila Oroschin, The Masters
- Esther Paulus, storemanager Bijenkorf
- Alex Peters, EMEC energie coöperatie
- Yvon Prince, Sportakkoord
- Ingrid Schaeffer, Politie Limburg
- Paul Schefman, Levanto
- Mathieu Segers, EuropaChair UM
- Joop van Sintfiet, Buurtbalans
- Huub Smeets, Buurtbalans
- Rino Soeters, hotelier
- Paul ten Haaf, Centrummanagement
- Bartel van de Walle, UNU-MERIT
- Gert Weenink, St. Servatius
- Ronald Wintjens, Sally / NDD

